

ningsfag. Det, hvorpaa der nemlig efter min Overbevisning ved en uheldig Betragtning, maa lægges Vægt, naar man skal dømmen om den Sag, der her foreligger, og om den Ministers Forhold, der har havt med den at gjøre, er en Betragtning af selve Resultatet af disse 5 Aars Arbejde, og jeg tror, at dette Resultat vil kunne betragtes under forskjellige Hovedsynspunkter. Jeg vil saaledes for det Første holde mig til det Synspunkt, som vistnok netop ligger nærmest ved det, der her foreligger, men som kunde synes i og for sig at være det misligste, nemlig Beføstningerne ved Theatret. Den ærede Rigsdagsmand har nævnt Beføstningerne efter Loven og har spurgt, om det ikke var en overordentlig stor Sum. Det er nu ganske vist, at Summen er stor, men jeg tillader mig dog at mene, at man ikke kan kalde den overraskende eller overdreven stor for en Theaterbygning. Jeg vil selvfølgelig ikke i den Henseende anstille Sammenligninger med Theatrene i de store Hovedstæder, saasom Wien, Paris og Berlin, hvor man regner efter Millioner i Dusinvis; men selv om man vil tage Theatre i Stæder, der kunne sættes ved Siden af vor Hovedstad, eller under den, som til Exempel i Brüssel, Hannover, Dresden og Leipzig, er jeg overbevist om — og jeg har i alt Fald feet det ved flere af dem — at den Udgift, hvorom der her er Spørgsmaal, er betydelig ringere end den, som er anvendt der, og det uagtet disse Theatre bleve opførte paa en Tid, da alle Forhold, Materialier og Arbejdspriser, var helt forskjellige fra de nuværende. Det maa derhos ikke glemmes, at der ikke der var Tale om Theatre, der, som der jo var Spørgsmaal om her ved vort nationale Theatre, skulde omfatte alle Kunstarter, baade det reciterende Skuespil, Operaen og Balletten, hvad der virkelig fremkalder en forhöiet Grad af Fordringer. Jeg vil imidlertid ikke anstille Sammenligninger med Udlandet, men selv om vi kun se hen til os selv, vil jeg spørge, om man da virkelig har kunnet blive saa overrasket ved, saa forfærdet over, som den ærede Rigsdagsmand yttrede, at man er kommen ud over det bevilgede Beløb? Jeg tror, at der er forskellige Data, som vise det Modsatte. Ogsaa i den Henseende skal jeg henholde mig til den før omtalte Theaterkommisssion af 1868, og jeg vil for at give dette Vægt føie til, at det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) var af dens Medlemmer; der var en stor Del, jeg tror Antallet var 11, og deriblandt ligeledes nogle af Kommunens betydeligste Mænd. I denne Kommisssions Betænkning findes der den mærkelige Udtalelse, at Kommisssionen ikke kan anse 500,000 Rd. for noget stort Beløb for en Bygning af et saadant Omfang og med saa eiendommelige Fordringer. Som der maa stilles til et Nationaltheater, og der føies til: Kommisssionen havde tværtimod ment, at man vilde komme til et større Beløb. Naar man i 1868

kunde have den Formening, og naar den udtaltes af Mænd, som saae nie paa det Økonomiske, forekommer det mig, at man ikke har kunnet blive saa stærkt overrasket derved i 1874. Smidbertid lader det sig ikke negte, at en Overstridelse, og det en betydelig Overstridelse, har fundet Sted; men naar man nu vil spørge, om der ikke kunde være Grund til at vente en saadan, mener jeg, at man netop maa sige, at der kunde være al Grund dertil. Dersom man holder sig til, at der staaer, at Arbejds Udførelse skal koste saa meget, og at det altsaa ikke maa koste mere, dersom man kunde lufte Diet for den Nødvendighed, som Alle, baade Private og det Offentlige, ere underkastede i denne Henseende, var Sagen en anden; men saaledes som den forelaa, kunde Overstridelsen ikke siges at være uventet, og det af en dobbelt Grund. For det Første af den Grund, som jeg tidels før antydede, nemlig at dette hele Bygningsforetagende havde en saa eiendommelig Oprindelse, for ikke at bruge noget andet Udtryk, at Ministeriet var stillet paa en saa exceptionel Maade overfor det, at der slet ikke forelaa Noget at bygge paa. Dette er tidligere blevet udtalt fra forskellige Sider, men allerstærkest af det ærede Medlem for Svendborg Amts 5te Valgkreds (Høgsbro), der udtalte sig saa bestemt og klart i denne Henseende, at jeg ikke kan negte mig den Fornøielse at oplæse hans Ord, idet jeg haaber, at den ærede Formand ikke vil lægge mig nogen Hindring i Veien derfor, da Citatet ikke er langt. Det ærede Medlem sagde saa sandt og rigtigt: „Den hele Fremgangsmaade her med Hensyn til denne Bygning er jo aldeles afvigende fra, hvad vi ellers pleie at gjøre. Hver Gang vi ellers skulle foretage noget som helst Bygningsarbejde, stort eller lille, pleie vi at have Planer for os og prøve, om de virkelig ere sparsommelige, og om der er Nødvendighed for, at man kan komme ud af det med de Summer, som Overslagene lyde paa, men noget saadant ligger jo slet ikke for her. Der laa for Kommisssionen en Plan, som den billigede; den var beregnet paa 500,000 Rd., og derefter var det, at Kommisssionen stillede sit Forslag. Men denne Plan er man nu kommen bort fra, nu have vi aldeles Intet, hærken Plan eller Overlag, og desuagtet gaar man hen og siger, de Fordringer ville vi have opfyldte, og saa Meget maa det koste; hvis det nu ikke kan ske, hvem er det, der skal udrede de Beføstninger, som ville gaa med udover det foreslaade Beløb? Et Arbejde, der er halvt fuldbendt, vil man ikke lade blive staaende, og man vil komme til os og sige, have I sagt A, maa I ogsaa sige B; nu maa I ogsaa fuldende det. Det vil blive os, der komme til at betale, og det er heller ikke uden Exempel, at Sligt kan ske; begge de Gange, der har været bygget ved Theatre, har der været betydelige Overstridelser, og begge Gange have vi maattet give Pengene til.“